

**ПРИВАТНИЙ ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ
«ХАРКІВСЬКИЙ ІНСТИТУТ МЕДИЦИНИ
ТА БІОМЕДИЧНИХ НАУК»**

**СИЛАБУС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА
Методологія наукових досліджень**

РІВЕНЬ ВИЩОЇ ОСВІТИ
СТУПІНЬ ВИЩОЇ ОСВІТИ
ГАЛУЗЬ ЗНАТЬ
СПЕЦІАЛЬНІСТЬ
ОСВІТНЯ КВАЛІФІКАЦІЯ
ПРОФЕСІЙНА КВАЛІФІКАЦІЯ

другий (магістерський)
магістр
01 Освіта / педагогіка
011 Освітні, педагогічні науки
магістр освітніх, педагогічних наук
викладач закладів вищої освіти

Назва курсу	Методологія наукових досліджень
Веб-сайт для курсу	https://khim.edu.ua/study-program/#1717419510799-bd77d2da-6c9e
Мета й завдання курсу	<p>Мета викладання навчальної дисципліни - опанування знаннями та вміннями щодо застосування закономірностей наукового пізнання, логічних законів та форм, рівнів методології, принципів і методів наукового пошуку, а також оформлення та представлення на захист результатів проведеного наукового дослідження.</p> <p>Завданнями вивчення дисципліни - оволодіння знаннями щодо видів сутності та видів наукових досліджень та науково-дослідних робіт та вимог ВАК України до наукових публікацій, законів і категорій логіки науки та логічними формами наукового мислення, методологічних рівнів, принципів і методів наукового пошуку, та напрацювання навичок у їх використанні, застосуванні методологічних принципів і методів наукового дослідження, організації та здійсненні наукового дослідження та оформлення та оприлюднення результатів наукових досліджень (в.т.ч. магістерської роботи).</p>
Тривалість курсу	3 кредитів ECTS, 90 годин, в тому числі лекції – 4 год., практичні заняття – 6 год., самостійна робота студента – 80 год. Форма контролю – залік (2 семестр)
Результати навчання	<p>ЗК1.Здатність до абстрактного мислення, аналізу і синтезу.</p> <p>ПРН9. Здійснювати пошук необхідної інформації з освітніх/педагогічних наук у друкованих, електронних та інших джерелах, аналізувати, систематизувати її, оцінюючи достовірність та релевантність.</p>
Зміст освітнього компонента	<p>Тема 1. Основні концепції філософської методології науки. Позитивізм XIX ст. Вчення про науку у філософії О. Конта. Еволюціонізм Г. Спенсера. Індуктивізм (Д. Мілль, І. Джевонс). Концепція філософії науки Е. Маха. Проблеми філософії науки в неокантіанстві Марбурзької (Коген, Наторп, Кассіпер) та Баденської (Віндельбанд, Ріккерт) шкіл. Марксизм. Філософська концепція науки у працях К. Маркса і Ф. Енгельса. Категоріальні засади наукового мислення. Соціально-практичні засади науки. Проблема деполітизації методології К. Маркса. Неопозитивістські концепції методології науки (Б. Рассел, М. Шлік, Л. Вітгенштейн, Р. Карнап, Ф. Франк). Концепція розвитку наукового знання К.</p>

Поппера. Теорія наукових революцій Г. Куна. Методологічні ідеї філософії структуралізму, феноменології та герменевтики.

Тема 2. Формальна і неформальна логіка. Логіка Аристотеля. Криза двозначної логіки в ХХ ст. й розвиток кібернетичних знань. Використання ідеалізації та формалізації у науковому пошуку. Поняття про логіку науки. Наукова мова як система термінів, понять, символів, позначень і логічних форм. Основні логічні форми теоретичного пізнання: поняття, судження, умовивід, класифікація. Закони двозначної логіки: тотожності, виключенності, непротиріччя, достатнього обґрунтування. Поняття про логічну форму. Основні логічні форми: кон'юнкція, диз'юнкція, заперечення, еквіваленція, існування, загальність та імплікація. Використання логічних форм і законів у магістерській роботі, у представленні результатів і підсумків наукового пошуку.

Тема 3. Наука і суб'єкти дослідної діяльності. Визначення понять „наука” і „наукознавство”. Наука як форма пізнання світу. Сутність науки. Предмет, завдання і функції науки. Особливості об'єкта, суб'єкта, цілеспрямованія засобів і результатів. Наукознавство та його розвиток. Структура і класифікація наук. Наукове дослідження як процес і результат. Характеристика магістерського дослідження. Факти дійсності і наукові факти. Взаємозв'язок теорії і практики у науковому пошуку, раціональний і чуттєвий рівень пізнання. Роль особистості у розвитку науки як системи знань. Поняття про суб'єкт науково-дослідної діяльності результатів. Мотиви наукової діяльності. Моральні аспекти використання наукових досягнень в сучасних умовах життєдіяльності суспільства. Особливості науково-дослідної діяльності в сфері медицини. Організація науки і підготовка наукових кадрів: міжнародний та вітчизняний досвід. Етичні норми науки. Цінності науки: універсалізм, спільність володіння, безкорисливість, скептицизм.

Тема 4. Роль особистості вченого у процесі формування наукової школи. Міждисциплінарний підхід до дослідження феномена наукових шкіл. Теоретична модель наукової школи. Роль соціальних факторів у формуванні наукових шкіл. Роль особистості вченого у процесі формування наукової школи. Формування особистості науковця. Виховання творчих здібностей. Риси творчої особистості “ідеального” вченого як суб'єкта наукового пізнання. Особливості розумової праці. Етика та праксеологія науки. Проблема гармонії істини, добра та краси у творчості вченого. Свобода наукового пошуку та соціальна відповідальність науковця. Характеристика рис і якостей науковця. Типологічні портрети дослідників. Видатні постаті та основні наукові школи в українській медичній науці.

Тема 5. Основні поняття і категорії наукової методології. Наукова ідея як спроба нетрадиційного пояснення явищ. Основні форми наукового пізнання (факт, гіпотеза, закон, концепція, теорія). Поняття про наукові факти та їх роль у науковому дослідженні. Формування та обґрунтування наукових гіпотез. Види гіпотез. Наукові закони. Концепція як спосіб розуміння, пояснення, тлумачення основної ідеї теорії. Поняття наукової теорії, її сутність та структура. Наукова теорія як найвищий рівень синтезу знання. Структурні елементи науки: поняття, категорії, принципи, постулати, правила. Докази як процес встановлення істинності твердження. Спростування як засіб розвитку наукового пізнання. Структура наукового доказу та спростування: теза,

	<p>аргумент, форма (демонстрація). Правила і умови доказів та спрощувань. Сутність та правила аргументації. Класифікаційна проблема в сучасній науці. Принципи класифікацій.</p> <p>Тема 6. Методи дослідження: класифікація і характеристика. Поняття про метод дослідження. Класифікація методів дослідження відповідно до теоретичного й емпіричного рівня дослідження. Застосування загальних методів дослідження: теоретичних (ідеалізація, формалізація, аксіоматизація, гіпотеза й припущення, системний метод), емпіричних і теоретичних (абстрагування, аналіз і синтез, індукція і дедукція, моделювання), емпіричних (спостереження, порівняння, вимірювання, експеримент). Специфічні методи наукових досліджень в медичній школі.</p> <p>Тема 7. Організація наукового дослідження. Сутність та основні етапи організації наукового дослідження. Наукова проблема, її постановка та формулювання. Конкретизація проблеми дослідження. Наукова проблема і гіпотеза. Особливості емпіричного і теоретичного етапів дослідження. Накопичення фактів і етапи розвитку гіпотези. Вибір засобів і методів. Виклад та обґрунтування наукових результатів. Види наукових досліджень у вищому навчальному закладі (реферат, курсова, дипломна роботи, дисертація на здобуття наукового ступеня). Феномен дисертації.</p> <p>Тема 8. Структура наукового дослідження, порядок подання і захисту. Раціональність й ірраціональність у науковому пошуку. Актуальність теми дослідження та її обґрунтування. Об'єкт, предмет і мета дослідження. Наукова новизна і практична значущість. Теоретична і методологічна основа дослідження. Загальні вимоги до оформлення наукової роботи структура наукової роботи: композиція (титульний аркуш, зміст, вступ, основна частина, заключна частина, список використаних джерел, додатки), рубрикація тексту. Необхідні документи для захисту магістерської роботи: наказ про затвердження теми і наукове керівництво, рекомендація кафедри до захисту, текст роботи, відзив, рецензії. Підготовка виступу для захисту роботи: доповідь, використання мультимедійних матеріалів, супровід виступу додатковими матеріалами, відповіді на запитання і зауваження.</p>
<p>Навчальні матеріали</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Важинський С.Е., Щербак Т.І. Методика та організація наукових досліджень: навчальний посібник. – Суми: Вид-во СумДПУ імені А.С.Макаренка, 2016. –260 с. 2. Головатий М. Ф. Навчи себе сам. – К.: МАУП, 2002. – 120 с. 3. Дейниченко Г. В., Постнов Г. М. Методологія і організація наукових досліджень: навчальний посібник. – Харків: Вид-во ХДУХТ, 2014. – 115 с. 4. Єріна А. М., Захожай В. Б., Єрін Д. Л. Методологія наукових досліджень: Навч. посіб. – К.: Центр навч. літ., 2004. – 212 с. 5. Клименюк О.В. Технологія наукового дослідження: підручник. – КиївНіжин: ТОВ Вид-во "Аспект-Поліграф", 2006. – 308 с. 6. Колесников О.В. Основи наукових досліджень: навчальний посібник. 2-ге вид. випр. та доп. – Київ: ЦУЛ, 2011. – 144 с. 7. Краус Н.М. Методологія та організація наукових досліджень: навчальнометодичний посібник. – Полтава: Оріяна, 2012. – 183 с. 8. Мельниченко О.А. Методологія організації наукових досліджень: конспект лекцій. – Харків: ФО-П Леонов Д.С., 2016. – 27 с. 9. Методологія та організація наукових досліджень:

	<p>навчальний посібник / [В.М. Михайлова та ін.]. – Харків: Вид-во ХДУХТ, 2014. – 220 с.</p> <p>10. Мокін Б.І., Мокін О.Б. Методологія та організація наукових досліджень: навчальний посібник. – Вінниця: Вид-во ВНТУ, 2014. – 180 с.</p> <p>11. Основи наукових досліджень: організація наукових досліджень: конспект лекцій / [уклад. Н.І. Бурау]. – Київ: Вид-во НТУУ "КПІ", 2007. – 33 с.</p> <p>12. Пилипчук М.І., Григор'єв А.С., Шостак В.В. Основи наукових досліджень. – Київ: Знання, 2007. – 270 с.</p> <p>13. Пілюшенко В. Л., Шкрабак І. В., Словенко Е. І. Наукове дослідження: організація, методологія, інформаційне забезпечення: Навч. посіб. – К.: Лібра, 2004. – С. 310–329.</p> <p>14. Рассоха І.М. Методологія та організація наукових досліджень: конспект лекцій. – Харків: Вид-во ХНАМГ, 2011. – 76 с.</p> <p>15. Стеченко Д.М., Чмир О.С. Методологія наукових досліджень. – Київ: Знання, 2007. – 317 с.</p>
Необхідне устаткування	<p>Комп'ютер/ноутбук Проектор мультимедійний Доступ до мережі Інтернет</p>
Спільні / індивідуальні види навчальної діяльності	<p>Діяльність студента:</p> <ul style="list-style-type: none"> - опанування теоретичного матеріалу; - виконання завдань практичних робіт; - виконання завдань самостійної роботи; - написання рефератів, творчих робіт; - самостійне конспектування першоджерел та їх аналіз <p>Передбачається використання наступних форм навчання:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Словесні, наочні методи навчання; - Командні (групові) методи навчання; - Практичні методи навчання <p>Самостійна робота (робота з навчально-методичною літературою, цифрові методи навчання)</p>
Оцінювання (онлайн / очно)	очно / онлайн
Критерії оцінювання (окремо для кожного виду діяльності)	<p>Критерії оцінювання (у %).</p> <p>Семестрову рейтингову оцінку розраховують, виходячи з критеріїв:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Письмові модульна контрольна робота – 50 %; - результати роботи на практичних заняттях – 40 %; самостійна робота – 10 %.
Забезпечення виконання принципів академічної доброчесності	<p>Роботи здобувачів вищої освіти повинні бути оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикування, списування є прикладами академічної недоброчесності. Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі здобувача вищої освіти є підставою для її незарахування викладачем, незалежно від масштабів плагіату.</p>